

มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับ สินค้าไม่ปลอดภัยศึกษากรณีการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส

ศิริวรรณ จิ่งเจริญนิษฐ

การศึกษาอิสระนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัสและศึกษาสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคจากการใช้เลนส์สัมผัสที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะเลนส์สัมผัส รวมถึงหามาตรการและแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองผู้บริโภคและควบคุมคุณภาพมาตรฐานของเลนส์สัมผัส ควบคุมสถานที่ขายและควบคุมคุณสมบัติผู้ขายให้มีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของในประเทศและต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า การประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัสโดยเฉพาะการขายเลนส์สัมผัส จากผู้ขายรายย่อย ที่สินค้าถึงมือผู้บริโภค ยังมีเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่คณะกรรมการอาหารและยากำหนดและรวมถึงสถานที่ขายและคุณสมบัติผู้ขายยังขาดมาตรฐาน มีการวางขายได้ตามสถานที่ชุมชนต่าง ๆ เช่น ตลาดนัดตามห้างสรรพสินค้า ทั้งที่มีตั้งวางขายเป็นหลักแหล่งและไม่เป็นหลักแหล่ง อีกทั้งในด้านคุณสมบัติผู้ขายยังขาดความรู้ ความชำนาญในการให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการใช้ การรักษา และการขายเลนส์สัมผัสไม่มีการขออนุญาตการขายเลนส์สัมผัสที่มีหน่วยรับรองและออกให้ โดยปัญหานี้เนื่องจากกฎหมายในประเทศยังไม่บัญญัติให้ชัดเจนว่าผู้ขายซึ่งนอกเหนือจากผู้นำเข้าและผู้ผลิตแล้ว ให้ผู้ขายประเภทนี้จะต้องทำการขออนุญาตให้ถูกต้องด้วย และปัญหาส่วนหนึ่งมาจากการขาดบุคลากรด้านจักษุแพทย์และทัศนมาตรศาสตร์ที่มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ โดยปัญหาดังกล่าวมาซึ่งไม่มีแนวทางอื่นใดมาแก้ไขนอกจากใช้มาตรการทางภาครัฐอย่างเดียว ซึ่งต่างกับต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น มีการสร้างมาตรการต่อคุณภาพมาตรฐานสินค้าภายในประเทศร่วมกันกับประชาชนในภาคสมัครใจ ทำให้เกิดคุณภาพมาตรฐานของสินค้ามีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคมากขึ้น

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันฐานข้อมูลทางด้านสาขาทายในประเทศ ยังมีการให้บริการไม่ทั่วถึง และไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาลักษณะทางสาขาทายให้แก่ประชาชน ส่งผลให้มีกลุ่มภาคเอกชนที่จัดตั้งสถานประกอบการดำเนินธุรกิจขายเลนส์สัมผัส รวมทั้งดำเนินธุรกิจให้บริการแก้ไขฟื้นฟูความผิดปกติทางการมองเห็นเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ แต่เมื่อตรวจสอบมาตรการทางกฎหมายในประเทศแล้ว พบว่า มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบธุรกิจประเภทนี้ยังไม่เพียงพอ รวมทั้งกฎหมายบางฉบับที่เกี่ยวข้องมิได้มีการบังคับใช้อย่างแท้จริงส่งผลให้มีการประกอบธุรกิจจากผู้ประกอบการที่ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพดวงตาของผู้บริโภคซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้ป่วยด้วยเหตุนี้ เราจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจขายเลนส์สัมผัส ให้สามารถบังคับใช้คุ้มครองประโยชน์ต่อผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง¹ สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจประเภทนี้ สามารถจำแนกปัญหาได้ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพเลนส์สัมผัส

เลนส์สัมผัส เดิมเป็นผลิตภัณฑ์ที่มนุษย์ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูความผิดปกติทางการมองเห็นอย่างเฉียด แต่ด้วยวิวัฒนาการในปัจจุบันได้นำมาใช้วัตถุประสงค์เพื่อเสริมความสวยงามของดวงตา ให้กลมโต หรือมีสีสันสวยงาม ดังที่วัยรุ่น วัยทำงานในประเทศไทยกำลังให้ความนิยมกันแพร่หลาย หากเลนส์สัมผัสไม่ได้มาตรฐานและคุณภาพก็ส่งผลให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากการใช้เลนส์สัมผัสที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งในปัจจุบัน พบว่า มีผู้บริโภค ที่มีความผิดปกติทางสาขาทายส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับใช้เลนส์สัมผัสที่ไม่มีคุณภาพมาตรฐาน ปัญหาดังกล่าวมีมูลเหตุมาจากกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมที่ยังไม่เพียงพอส่งผลให้ผู้บริโภคได้ใช้เลนส์สัมผัสที่ไม่มีคุณภาพมาตรฐานต้องประสบปัญหาอุบัติเหตุหรือเป็นโรคทางสาขาทายเราจึงต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเลนส์สัมผัสให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อให้ผู้บริโภคเกิด ความปลอดภัยต่อการใช้เลนส์สัมผัสทุกประเภทถือเป็นเครื่องมือแพทย์และตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ที่ต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา 6 (1)² และจะต้องแสดงอายุการใช้ค่าเดือน ข้อห้ามใช้หรือข้อควรระวังในการใช้ในฉลากหรือเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์ตามมาตรา 6 (13)³ เพื่อประโยชน์การควบคุมและคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคให้สามารถเลือกซื้อเลนส์สัมผัสได้คุณภาพและมาตรฐาน จึงได้มีการควบคุมการผลิตและการนำเข้าเลนส์สัมผัส เพื่อให้คณะกรรมการอาหารและยาได้ตรวจสอบ แต่การควบคุมหรือการขออนุญาตผลิตหรือนำเข้านี้กำหนดให้เฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าไม่รวมถึงผู้ขายให้ต้องขออนุญาตอย่างผู้ผลิต ผู้นำเข้าด้วย เนื่องจากตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องเลนส์สัมผัส

¹ อาคม เจตตะพลิน, “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกิจการขายเลนส์และเลนส์สัมผัส,” (วิทยานิพนธ์นิติ

ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549), หน้า 2.

² พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 (1).

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 6 (13).

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพสถานประกอบการธุรกิจเล่นสัสมัฬ

การที่ผู้บริโภคจะได้รับเล่นสัสมัฬที่มีคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยหรือไม่ั้นสถานประกอบการขายเล่นสัสมัฬก็เป็นส่วนหนึ่ง ที่ช่วยประกันความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อเล่นสัสมัฬที่มีความปลอดภัยได้ เพราะหากสถานประกอบการขายเล่นสัสมัฬที่มีวิธีการจัดเก็บดูแลรักษาอย่างถูกวิธี ก็จะทำให้เล่นสัสมัฬอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ อีกทั้งสถานประกอบการขายดังกล่าวยังเป็นแหล่งที่เก็บข้อมูลจากการใช้เล่นสัสมัฬของผู้บริโภคว่ามีปัญหาหรือไม่อย่างไร แต่ในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสถานประกอบการเกี่ยวกับเล่นสัสมัฬนั้นกำหนดให้เฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าเท่านั้น ที่ต้องจดทะเบียนสถานประกอบการ ในส่วนสถานที่ขายเล่นสัสมัฬ ยังมีช่องว่างทางกฎหมายไม่ครอบคลุมถึงผู้ขายรายสุดท้ายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อทอดสุดท้ายที่ไม่ใช่ผู้ซึ่งขออนุญาตผลิต ผู้นำเข้ามาเพื่อขายเองโดยตรงที่กำหนดให้ต้องขออนุญาตจดทะเบียนสถานประกอบการก่อนตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 15⁴ จึงจะทำการขออนุญาตผลิตหรือนำเข้าเล่นสัสมัฬจากคณะกรรมการอาหารและยาได้ในลำดับต่อไปตามมาตรา 17⁵ ผู้จดทะเบียนสถานประกอบการที่ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้า ให้ยื่นคำขออนุญาต และเมื่อผู้อนุญาตออกใบอนุญาตให้แล้วจึงจะผลิตหรือนำเข้าเครื่องมือแพทย์นั้นได้ การขออนุญาตและการออกใบอนุญาตด้วย

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากเล่นสัสมัฬ

ในปัจจุบันพบปัญหาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากผู้บริโภคโดยมีการฟ้องร้องผู้ใช้ได้แก่กฎหมายละเมิด ซึ่งผู้บริโภครายสุดท้ายหรือผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้าจะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อ ซึ่งหน้าที่นำสืบหรือภาระพิสูจน์ตกอยู่กับโจทก์ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ปัญหานี้มักเกิดขึ้นจากผู้บริโภคมักเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายได้อย่างเต็มที่ แม้ปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4⁶ โดยกำหนดหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยไม่รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือมิได้รู้ เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนสินไหมทดแทนที่แท้จริงศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งในปัจจุบันการผลิตสินค้าเล่นสัสมัฬนั้นมาจากการจดทะเบียนและไม่จดทะเบียนทำการการผลิต นำเข้า และขาย นั้นเป็นปัญหาในการเกิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจเล่นสัสมัฬ

ปัจจุบันมาตรการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจเล่นสัสมัฬเป็นปัญหาหนึ่ง ที่ถือเป็นช่องว่างทางกฎหมายให้ผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อยโดยเฉพาะผู้ขาย อาศัยช่องว่างทางกฎหมายกระทำความผิดอยู่มาก สามารถพบเห็นการ

⁴เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15.

⁵เรื่องเดียวกัน, มาตรา 17.

⁶พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ. 2551 มาตรา 4.

กระทำความผิดในลักษณะชัดเจนได้ตามแหล่งขายทั่วไป และสามารถแยกวิเคราะห์มาตรการลงโทษผู้ประกอบธุรกิจเล่นสล็อตที่เป็นปัญหาเนื่องจากยังไม่ได้รับการควบคุมและมีบทลงโทษทางกฎหมายอย่างชัดเจน พระราชบัญญัติได้กำหนดบทลงโทษตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ได้ดังนี้ 1. มาตรการลงโทษผู้ผลิต ผู้นำเข้า เล่นสล็อตที่ฝ่าฝืนกฎหมาย 2. มาตรการลงโทษผู้ขายเล่นสล็อตที่ฝ่าฝืนหรือทำผิดกฎหมาย ในการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ขายเล่นสล็อตตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ มาตรา 17 ผู้จดทะเบียนสถานประกอบที่ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าเครื่องมือแพทย์ให้ยื่นคำขออนุญาตและเมื่อผู้อนุญาตออกใบอนุญาตให้แล้ว จึงจะผลิตหรือนำเข้าเครื่องมือแพทย์นั้นได้ นี่จึงจะมีควบคุมและมีบทลงโทษประเด็นดังกล่าว แต่ก็เป็นการยากในการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามผู้กระทำความผิด หากกฎหมายได้แก้ไขให้มีการลงทะเบียนและทำการอนุญาตขายเช่นเดียวกับผู้ผลิต ผู้นำเข้าผลิตก็จะทำให้ง่ายต่อการควบคุมและคัดกรองเล่นสล็อตที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาด และตกถึงมือผู้บริโภคได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน⁷

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความหมายแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าไม่ปลอดภัยจากการประกอบธุรกิจเล่นสล็อต
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาในรูปแบบ โครงสร้างและลักษณะของเล่นสล็อต
3. เพื่อศึกษากฎหมายไทยในการประกอบธุรกิจการขายเล่นสล็อตที่อยู่ในปัจจุบัน
4. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าไม่ปลอดภัยจากการประกอบธุรกิจเล่นสล็อตของต่างประเทศ
5. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 กรณีการประกอบธุรกิจเล่นสล็อตให้เป็นไปอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับระดับสากล

3. สมมติฐานของการศึกษา

การศึกษานี้จะมุ่งที่จะศึกษาปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ โดยทำการศึกษากฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเป็นสำคัญ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงสมควรศึกษาถึงปัญหาเรื่องการประกอบธุรกิจเล่นสล็อต รวมถึงการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเพื่อประกอบการวิเคราะห์และหาแนวทางมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระดับสากล

4. ขอบเขตของการศึกษา

⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 17.

จะศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคอันเกิดจากความเสียหายจากเลนส์สัมผัสความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัสที่มีต่อผู้บริโภค โดยศึกษาจากกฎหมายต่าง ๆ อาทิพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการ ใช้เลนส์สัมผัส

5. วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงที่มา แนวความคิดและศึกษากรณีการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงหนังสือ บทความทางวิชาการ รายงาน การวิจัย เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ ทั้งนี้ที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส โดยรวบรวมและเรียบเรียงเป็นวรรณกรรมแบบบรรยายโวหาร รวมทั้งวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศเพื่อมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย

6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยศึกษากรณีการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส

คอนแทคเลนส์ (Contact Lens) หรือเลนส์สัมผัสที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเลนส์สัมผัสที่ใช้เพื่อแก้ไขความผิดปกติของสายตาจึงจัดเป็นเครื่องมือแพทย์ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตามปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องเลนส์สัมผัส (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 120 ง วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2553 หน้า 41) เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการใช้เลนส์สัมผัสในทางที่ผิดโดยมีการบังคับใช้กับเลนส์สัมผัสทั้งชนิดที่ใช้แก้ไขความผิดปกติของสายตาเพื่อรักษาโรคที่เกี่ยวกับตาและชนิดที่ใส่เพื่อความสวยงามหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นโดยกำหนดให้เป็นเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องได้รับใบอนุญาตและต้องมีคุณภาพมาตรฐานและข้อกำหนดตามสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเห็นชอบ

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หากพบในกรณีความรับผิดในทางละเมิดภายหลังจากที่ศาลได้ยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) และได้มีการนำเอาหลักกฎหมายลักษณะพยาน ที่เรียกว่า “หลักการผลัการะการพิสูจน์” (Res Ipsa loquitur) มาใช้ในคดีละเมิดศาลได้นำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้แก้ความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์เป็นครั้งแรกในคดี Greenman v. Yuba Power Product, Inc. ซึ่งศาลได้ตัดสินว่า ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์นั้น เป็นความรับผิดโดยผลของกฎหมายไม่ใช่โดยผลของสัญญาและผู้ผลิตหรือ

ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในทางละเมิดและผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ซึ่งหลักความรับผิดชอบในทางละเมิดโดยเคร่งครัดนี้ต่อมาได้ถูกพัฒนาเป็นหลักความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Product Liability)

ดังนั้น หลักความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีแนวความคิดมาจากหลักความรับผิดชอบทางสัญญาและหลักความรับผิดชอบในทางละเมิด โดยได้มีการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของความรับผิดชอบทั้งสองประการ ทั้งนี้โดยให้สิทธิเรียกร้องแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่สัญญาและนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้เพื่อกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายใหม่ โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลยอีกต่อไป

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ สามารถช่วยลดภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ซึ่งเป็นผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ดังนั้นผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจึงพิสูจน์เพียงว่า ความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้า โดยมีเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อลดภาระในความเสียหายไปยังผู้ประกอบการ เพราะผู้ประกอบการอยู่ในฐานะที่สามารถดำเนินการเอาประกันภัยในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าได้มากกว่าฝ่ายผู้บริโภค
2. การกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ย่อมเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการระมัดระวังในการผลิตและจำหน่ายสินค้าในครั้งหน้าต่อไปมากขึ้น
3. ผู้เสียหายเป็นบุคคลทั่วไปไม่มีความรู้ในเรื่องของสินค้าที่มีความสลับซับซ้อนจึงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบถ้าเป็นฝ่ายที่ต้องมีการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

1. ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability Theory) ความรับผิดทางสัญญานี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายที่ใช้ 2 ประการมาประกอบกัน ได้แก่ หลักความรับผิดชอบในคำรับประกัน (Warranty) และหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) กล่าวคือ

1) หลักความรับผิดชอบในคำรับประกัน

คำรับประกันสินค้า (Warranty) หมายถึง ข้อความใดๆ ที่แสดงถึงการรับรองข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสินค้าว่าจะเป็นไปตามข้อความนั้น ๆ ผู้ประกอบการที่แสดงข้อความยอมรับผิดหากมิได้เป็นไปตามคำรับรองนั้น ซึ่งตามกฎหมายหมายถึง ข้อความใด ๆ ที่แสดงออกถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งผู้แสดงข้อความนั้นรับประกันว่าจะเป็นไปตามนั้น และยืนยันว่าหากไม่เป็นไปตามนั้นตนยินยอมจะรับผิดชอบ ดังนั้นคำรับประกันสินค้า จึงเป็นข้อสัญญาว่าจะรับผิดชอบ หรือการรับประกันอย่างหนึ่ง โดยอาจเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้งหรือการรับประกันโดยปริยายก็ได้

การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หมายถึงการรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายหรือผู้ผลิตได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร และถ้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามที่แสดงไว้ ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคหลงเชื่อแล้วเกิดได้รับความเสียหายจากการหลงเชื่อนั้น ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกให้ชดเชย

ค่าเสียหายจากการหลงเชื่อนั้น หรือผู้ซื้อหรือผู้บริโภคมียุติฟ้องเรียกให้ชดเชยค่าเสียหายได้โดยตรงจากผู้ขายตามสัญญา

การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) หมายถึงการรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายพึงมีต่อผู้ซื้อ แต่ไม่ได้แสดงออกโดยชัดแจ้ง เป็นการรับประกันที่มีกฎหมายรับรองและสร้างภาระความรับผิดชอบให้แก่ผู้ขายว่า ได้รับรองหรือรับประกันไว้เช่นนั้น แม้ความจริงผู้ขายอาจไม่ได้รับรองเลยก็ตาม เป็นความรับผิดชอบที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมาย

ตัวอย่างเช่น การรับประกันเรื่องการใช้น้ำมันทำให้สมประโยชน์ตามวิสัยของการใช้ทั่วไป ซึ่งหมายความว่า ผู้ขายรับรองต่อผู้ซื้อว่าสินค้านั้นยอมใช้สอยประโยชน์ตามสภาพของสินค้านั้น อาทิเช่น ถ้าเป็นอาหารก็บริโภคได้ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าก็ใช้ได้ตามความมุ่งหมายของสินค้า⁸

2) หลักความสัมพันธ์ในทางสัญญา (Privity of Contract)

หลักความสัมพันธ์ทางสัญญาเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญของหลักความรับผิดชอบในทางสัญญาซึ่งถือว่า เฉพาะคู่กรณีในสัญญาเท่านั้นที่จะเรียกร้องให้รับผิดชอบต่อกันได้ บุคคลอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เป็นคู่สัญญาด้วยไม่อาจเรียกร้องให้มีความรับผิดชอบโดยอาศัยมูลเหตุแห่งสัญญาได้เลย

กรณีของการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักความรับผิดชอบในทางสัญญานี้ยังคงตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ของทางสัญญา (Privity of Contract) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคมักไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าโดยตรง ดังนั้นผู้บริโภคจึงไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันและเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้บริโภคจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะเรียกร้อง ความเสียหายและไม่สามารถที่จะเยียวยาความเสียหายได้

หลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) จึงเป็นอุปสรรคในการคุ้มครองของผู้บริโภคที่ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายให้กับผู้บริโภค ซึ่งมีได้เป็นคู่สัญญากับ ผู้ประกอบการธุรกิจ โดยอาศัยมูลสัญญาได้

ซึ่งหลักดังกล่าวได้มีการผ่อนคลายลงไปบ้าง เช่น ยอมให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลอื่น ซึ่งมีได้เป็นคู่สัญญาโดยตรงกับผู้ประกอบการธุรกิจ แต่เป็นบุคคลในครัวเรือน หรือแขกของผู้ซื้อซึ่งเป็นคู่สัญญาและเป็นที่คาดคิดว่าบุคคลเช่นนั้นอาจใช้ หรือได้รับผลจากสินค้า แต่ยังคงมีข้อจำกัด อาทิเช่น เฉพาะความเสียหายที่มีผลต่อร่างกายเท่านั้น

2. ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด (Tortious Liability Theory)

เนื่องจากหลักความรับผิดชอบในทางละเมิดของกฎหมายลักษณะละเมิดเดิมไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องร้องของผู้ผลิต หรือเรื่องการพิสูจน์ (Burden of Proof) โดยหลักความรับผิดชอบในทางละเมิดเดิมเป็นการนำเอาหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) และนำหลักความรับผิดที่อยู่บน

⁸ วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยนให้ พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, (2549), หน้า 242-243

⁹ สุขุม ศุภนิคย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2557), หน้า 11.

พื้นฐานความผิด (Liability Base on Fault) มาใช้ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนกรณีการบริโภคสินค้าและบริการจึงมีผลเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการธุรกิจมากกว่าคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหาย ต่อมาระบบการผลิตและการจำหน่ายสินค้าได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมประกอบกับการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาผลิตสินค้าทำให้ผู้บริโภคไม่อาจตรวจสอบสินค้าก่อนซื้อได้ ประกอบกับผู้บริโภคมีอำนาจในการต่อรองน้อยกว่าทำให้ผู้บริโภคอยู่ในฐานะเสียเปรียบ ซึ่งต่อมาทัศนคติของสังคมจึงเปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายปลีกมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) ด้วยเพราะผู้ผลิตเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าโดยตรงเมื่อสินค้าตกไปอยู่ในมือของผู้ซื้อและเกิดอันตรายขึ้น ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ผลิตก็ตาม ก็ไม่ใช่เหตุผลที่จะยกเป็นข้อแก้ตัวให้หลุดพ้นความรับผิดชอบ

กรณีภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof) ซึ่งแต่เดิมการพิสูจน์ความผิดเป็นไปตามหลักความผิดที่อยู่บนพื้นฐานความผิด (Liability Base on Fault) ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้ผลิตให้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยได้ ซึ่งการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อในคดีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากเนื่องจากกระบวนการผลิตทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การออกแบบไปจนกระทั่งการบรรจุหีบห่อและการประทับตราสินค้า เป็นเรื่องที่อยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียวผู้บริโภคหรือผู้เสียหายไม่สามารถทราบได้ทั้งกระบวนการผลิตในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้นทำให้ผู้บริโภคหรือผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากขั้นตอนใด ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจในการต่อรองน้อยกว่าไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นจากความผิดของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ¹⁰

ต่อมาศาลได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้บังคับโดยกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดสำหรับสินค้าที่อยู่ในสภาพที่ไม่ปกติในประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายโดยไม่สมควร (Unreasonably Dangerous) ต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ใช้หรือผู้บริโภคและสินค้านี้ได้ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบการในการขายสินค้าเช่นนั้น และสินค้านี้ได้ถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภคโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้าในสาระสำคัญไปจากสภาพที่ขาย เช่นนี้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น แม้ว่าผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังในการเตรียมและขายสินค้านั้นแล้ว และผู้ใช้หรือผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ขายสินค้านั้นแล้ว ตามบทบัญญัตินี้ถือว่าผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและจำหน่ายสินค้าทั้งหมดตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้ขายปลีกจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภคซึ่งตามบทบัญญัตินี้ถือว่าผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและจำหน่ายสินค้าทั้งหมดตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้ขายปลีกจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภค โดยหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้มีหลักย่อยอีก 2 หลัก คือ

1. หลัก Stream of Commerce หรือ หลัก Enterprise Liability

¹⁰ วิชัย ชาญญาพานิชย์, เรื่องเดิม, หน้า 18-19.

เป็นหลักที่ศาลได้กำหนดขึ้น โดยถือว่า มีบุคคลที่มีส่วนสำคัญ (Significantly Participate) ในกิจการ (Enterprise) ที่นำสินค้าเข้ามาในการหมุนเวียนได้ทางการค้า (Stream of Commerce) มีฐานะเป็นผู้ขาย ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดสำหรับความเสียหายที่มีมาจากสินค้านั้น

2. หลัก Apparent Manufacturer

หลักนี้เป็นหลักที่ผสมผสานระหว่างหลักความรับผิดชอบโดยประมาทเล็กน้อยกับหลักความรับผิดชอบที่เกิดจากการแสดงออก คือ ความประมาทเล็กน้อยในการผลิตสินค้าของผู้ผลิตกับการแสดงออกของผู้ขายที่ไม่ได้เป็นผู้ผลิตแต่ใช้ชื่อของตนในสินค้านั้น โดยถือว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบสำหรับความประมาทเล็กน้อยของผู้ผลิต แม้ว่าผู้ขายไม่สามารถตรวจสอบความไม่ปลอดภัยของสินค้า ภายหลังจากสินค้าส่งมาถึงมือของตน โดยหลักเกณฑ์นี้มีพื้นฐานมาจากความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectations) คือ ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อหรือใช้สินค้าด้วยความเชื่อถือจากชื่อเสียงและทักษะของผู้ขาย ในกรณีเช่นนี้ ชื่อเสียงของผู้ขายที่ไม่ใช่ผู้ผลิตสินค้าจะเป็นสิ่งรับประกันโดยปริยายถึงคุณภาพของสินค้า ดังนั้น เมื่อผู้ขายที่ไม่ใช่ผู้ผลิตแสดงให้เห็นสาธารณะเชื่อว่าเป็นผู้ผลิตสินค้า ก็สมควรที่จะถูกปิดปากจากการปฏิเสธว่าของตนไม่ได้อยู่เบื้องหลังการรับประกัน ที่ได้เช่นนั้น ซึ่งหลัก “Apparent Manufacturer” มีวัตถุประสงค์ คือ กำหนด

ขอบเขตสำหรับความสามารถในการรับผิดชอบที่เหมาะสม และเพื่อป้องกันการใช้โครงสร้างนิติบุคคลเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดทางละเมิด อันเป็นการรับประกันว่านิติบุคคลใดนิติบุคคลหนึ่งของกิจการที่จำหน่ายสินค้าจะสามารถรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้

3. ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Theory)

หลักนี้เป็นหลักความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นโดยความจำเป็น เพื่อให้สามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากทฤษฎีความรับผิด ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ ทำให้นักกฎหมายพยายามหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายมากขึ้น โดยประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นต้นแบบของแนวคิด ในการสร้างหลักเกณฑ์ว่า ผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยไม่คำนึงถึงความผิดในส่วนของผู้ผลิต หรือผู้จำหน่าย ประกอบกับไม่คำนึงถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายกับผู้บริโภคแต่อย่างใด ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบ เนื่องจากความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายนั้นที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย (He who breaks must pay) หลักดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจาก “แนวความคิดนโยบายสาธารณะ” (Public Policy) ซึ่งหลักการนี้ให้รัฐดำเนินการปกครองประเทศโดยเน้นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โดยสนับสนุนให้มีการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมความสุขของคนส่วนใหญ่ในสังคมและมีความมุ่งหมายที่จะควบคุมผลประโยชน์ส่วนรวมอันเป็นการวางหลักกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางละเมิดเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะแม้จะเป็นการตัดสิทธิเสรีภาพของเอกชน ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำละเมิดในบางกรณีในลักษณะที่เป็นการปิดปากมิให้ปฏิเสธความรับผิด ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักและยอมรับกันในหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

7. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าไม่ปลอดภัยศึกษากรณีการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส

1. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้เลนส์สัมผัสในประเทศไทย
การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยนั้น ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งขอยกมากล่าวพอสังเขปดังนี้

- 1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
- 1.2 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
- 1.3 พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551
- 1.4 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551
- 1.5 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส
2. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้เลนส์สัมผัสในต่างประเทศ
 - 2.1 มาตรการทางกฎหมายในการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัสในประเทศสหรัฐอเมริกา
 - 2.2 มาตรการทางกฎหมายในการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัสในประเทศญี่ปุ่น

8. ปัญหาเกี่ยวกับความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยกรณีการใช้เลนส์สัมผัส

ประเด็นข้อที่ 1 วิเคราะห์การตรวจสอบมาตรฐานและคุณภาพของเลนส์สัมผัส

ในส่วนของประเทศไทยนั้น โดยส่วนใหญ่การประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัสในเชิงการผลิตอาจค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับการนำเข้ามาจากต่างประเทศ อันด้วยปัจจัยและความคุ้มค่าในการลงทุนผลิต มีน้อย ต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตสูง อย่างไรก็ตามถึงแม้ประเทศไทยจะได้มีการควบคุมการผลิตโดยกำหนดให้ผู้ผลิตต้องขออนุญาตและจดทะเบียนสถานประกอบการก็ตามแต่ในแง่การตรวจสอบหรือข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตยังไม่มีชัดเจน รวมถึงมาตรการเข้าไปตรวจสอบหลังการขาเลนส์สัมผัสได้ถูกปล่อยออกขายสู่ท้องตลาด และมีการนำไปใช้จะมีข้อเสียหรือความเสียหายต่อผู้บริโภคจากการใช้เลนส์สัมผัสที่เคยได้รับอนุญาตแล้วหรือไม่ เพื่อที่จะได้เรียกเก็บสินค้าหรือยกเลิกใบอนุญาตการผลิต ในส่วนของการนำเข้าเลนส์สัมผัสจากต่างประเทศ ถึงแม้จะมีมาตรการกำหนดให้ผู้นำเข้าจะต้องขออนุญาตและจดทะเบียนสถานประกอบการแล้วก็ตาม แต่ในการนำเข้าเลนส์สัมผัสนั้นยังส่งปัญหาเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

จากปัญหาดังกล่าว ยังคงพบว่าเลนส์สัมผัสที่นำเข้ามาเป็นจำนวนมากยังไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีฉลากหรือเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์ตามที่คณะกรรมการอาหารและยากำหนดไว้ ซึ่งปัญหาในส่วนนี้ส่วนหนึ่งมาจากขาดความจริงใจในการบังคับใช้กฎหมาย ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการควบคุมที่ต้นทางเพื่อป้องกันและควบคุมมาตรฐานตั้งแต่แรก ๆ ของการผลิตและนำเข้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ายังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากยังขาดการควบคุมและป้องกันความเสียหายที่ยังเกิดขึ้นที่ปลายทางอย่างผู้ขาย โดยเฉพาะผู้ขายปลีก ผู้ขายรายย่อย ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้บุคคลเหล่านี้ต้องทำการขออนุญาตการขายที่ชัดเจนแต่อย่างใด การควบคุมการ

ขายที่ปลายทางถือว่าสามารถคัดกรองเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้มาตรฐาน และผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการกรรมการอาหารและยาได้อย่างดีอีกทางหนึ่ง

ประเด็นข้อที่ 2 ปัญหามาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าไม่ปลอดภัยศึกษากรณีการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส

ปัจจุบันมีเทคโนโลยีและวิทยาการวิทยาศาสตร์ในการผลิตสินค้า รวมถึงการบริการจัดการมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทำให้มีขั้นตอนในการผลิตและการจัดจำหน่ายยุ่งยากขึ้น สินค้าผ่านพ่อค้าคนกลางหลากหลายทอดทำให้การนำหลักความรับผิดชอบทางสัญญามาใช้ จะทำให้ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้าไม่อาจฟ้องร้องได้เพราะไม่ใช่คู่สัญญา และไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้เสียหายที่ซื้อสินค้านั้นก็ฟ้องร้องได้เฉพาะพ่อค้าปลีกเท่านั้น ไม่สามารถฟ้องพ่อค้าส่งหรือผู้ผลิตได้เช่นกัน ซึ่งก็มีปัญหาในด้านของความรับผิดชอบทางสัญญา เช่น ในประเทศญี่ปุ่นนั้น การฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางสัญญานั้น สามารถกระทำโดยอาศัยหลักกฎหมายในมาตรา 570¹¹ แห่งประมวลแพ่งญี่ปุ่นในเรื่องความรับผิดในกรณีความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์ตาม (Latent Defect) และมาตรา 415¹² ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องการที่ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง (Imperfect Performance) ซึ่งตรงตามมาตรา 570 นั้นผู้ซื้อสามารถฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในกรณีที่สินค้าที่ขายนั้น มีความชำรุดบกพร่องที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ในขณะที่รับมอบสินค้า และผู้ซื้อไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โดยอาจฟ้องเพื่อเลิกสัญญาหรือเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการฟ้องให้รับผิดชอบตามสัญญา ดังนั้น ผู้เสียหายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้าโดยตรงจากผู้จำหน่ายจึงไม่อาจฟ้องร้องผู้ขายได้ เป็นต้น ในประเทศไทยนั้นหลักความรับผิดชอบทางสัญญาตามกฎหมายแพ่งนั้นถือว่า ผู้ที่จะมีสิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนนั้น จะต้องเป็นคู่สัญญาระหว่างกันเท่านั้น จึงจะสามารถฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนได้ทำให้ผู้ซื้อสินค้าและบริการนั้นไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง หรือเกิดจากกรณีสินค้าไม่ปลอดภัยที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้าและบริการนั้นไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนได้ เนื่องจากไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ใด ๆ กับผู้จำหน่ายหรือผู้ผลิต ประกอบกับการทำสัญญานั้นผู้จำหน่ายหรือผู้ผลิตมักมีอำนาจการต่อรองมากกว่า และมักจะกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดไว้ในสัญญาด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดข้อจำกัดในความรับผิดชอบขึ้น ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ดังนั้นมาตรการในการแก้ไขปัญหาจึงควรมีการนำหลักความรับผิดแก่ผู้ผลิต เพื่อให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในความผิดที่ควรคาดหมายได้จากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ประเด็นข้อที่ 3 ปัญหาการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการใช้เลนส์สัมผัส

ในการฟ้องร้องผู้ซื้อหรือผู้ที่ได้รับอันตรายจากสินค้าที่บริโภคนั้น กฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ได้แก่กฎหมายละเมิด ซึ่งผู้บริโภครายสุดท้ายหรือผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้าจะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อ ซึ่งหน้าที่น่าสืบหรือภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับโจทก์ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ปัญหานี้มักเกิดขึ้นจากผู้บริโภคมักเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถเยียวยาความ

¹¹ Article 570.

¹² Article 415.

เสียหายได้อย่างเต็มที่ แม้ในปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดว่าหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการ การได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยที่รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่รู้ เพราะความประมาทเลอะเลือนอย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกิดสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

ประเด็นข้อที่ 4 ปัญหามาตรการการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจเลนส์สัมผัส

ปัจจุบันมีปัญหามาตรการการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจเลนส์สัมผัสเป็นปัญหาหนึ่ง ที่ถือเป็นช่องว่างทางกฎหมายให้ผู้ประกอบการรายย่อยโดยเฉพาะผู้ขาย อาศัยช่องว่างทางกฎหมายกระทำความผิดอยู่มาก สามารถพบเห็นการกระทำความผิดในลักษณะชัดเจนได้ตามแหล่งขายของทั่วไป ดังที่กล่าวมาในผู้เขียนสามารถแยกวิเคราะห์มาตรการการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจเลนส์สัมผัสที่เป็นปัญหาเนื่องจากยังไม่ได้รับการควบคุมและมีบทลงโทษทางกฎหมายอย่างชัดเจน ออกเป็น 2 ส่วน ตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีมาตรการลงโทษผู้ผลิต ผู้นำเข้า เลนส์สัมผัสที่ฝ่าฝืนกฎหมายและมาตรการการลงโทษผู้ขายเลนส์สัมผัสที่ฝ่าฝืนหรือทำผิดกฎหมาย

9. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคในสินค้าไม่ปลอดภัยศึกษากรณีในการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ มาตรการทางกฎหมายภายในประเทศและของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องในการให้การควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น โดยเหตุผลประการสำคัญที่ผู้เขียนได้นั้นศึกษากฎหมายของประเทศสำหรับอเมริกา อันเนื่องมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีฐานการผลิตเลนส์สัมผัสเป็นจำนวนมาก และมีหลายบริษัทที่ทำการผลิตเลนส์สัมผัส

ปัจจุบันยังพบว่าการประกอบธุรกิจเลนส์สัมผัส โดยเฉพาะการขายเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปตามท้องตลาดไม่ว่าจะเป็น ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัด หรือทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเลนส์สัมผัสแบบแฟชั่นอย่าง บิกอาย และในปัจจุบันยังพบว่าจะมีข่าวจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ นำเสนอข่าวสารที่ผู้บริโภคได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากการใส่เลนส์สัมผัสกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายหรือได้รับอันตรายเล็กน้อยจนถึงขั้นรุนแรง เช่น ตาแดง เกิดตุ่มอักเสบบนหนังตาภายใน เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะมีการรักษาได้ทันทั่วทั้ง แต่ก็ยังมีผลต่อดวงตาในระยะยาวต่อไป ทำให้ประสิทธิภาพในการมองเห็นลดลง และนับวันยังเพิ่มจำนวนผู้เสียหายมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเข้าถึง ช่องทางการเลือกซื้อหาได้ง่ายขึ้นไม่ว่าจะเป็นตามตลาดนัด ร้านค้าแผงลอย ตามศูนย์การค้าต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการขายผ่านอินเทอร์เน็ตในเว็บต่าง ๆ ที่มีการโฆษณากันอย่างแพร่หลาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึง

เป็นตัวชี้วัดหรือสะท้อนให้สังคมไทยได้เห็นว่า สาเหตุที่ยังมีผู้ประกอบการธุรกิจเล่นสตั้มพ์ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ยังคงเห็นแก่ตัวเอาเปรียบผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นขายเล่นสตั้มพ์ที่ไม่ได้คุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ขายของเลียนแบบ อีกทั้งในแง่คุณสมบัติผู้ขายเล่นสตั้มพ์ยังขาดความรู้ความชำนาญในการแนะนำการใช้ การรักษาที่ถูกต้อง เป็นต้น นั่นเป็นเพราะประเทศไทยยังมีช่องว่าง และขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง แต่ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุประการใดเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ก็จำเป็นจะต้องมองหาวิธีการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายควบคู่กันไป ด้วยการป้องปรามและควบคุมการประกอบการธุรกิจเล่นสตั้มพ์ดังกล่าว เช่น แนวทางฟ้องร้องคดี แนวทางเพื่อเยียวยาความเสียหาย ที่ควรให้ผู้บริโภคไม่ตกอยู่ในฝ่ายที่เสียเปรียบมากเกินไป ให้ได้รับการเยียวยาตามสมควร

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรเพิ่มเติมให้เล่นสตั้มพ์เป็นเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ขายต้องได้รับอนุญาตการขายโดยประกาศ ออกเป็นกฎกระทรวงสาธารณสุข ควรออกกฎกระทรวงสาธารณสุข เรื่องเล่นสตั้มพ์ เพิ่มเติมโดยอาศัยอำนาจ ตามความที่ในพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 (1) และ มาตรา 6 (3) ข้อความดังต่อไปนี้ “ให้ เล่นสตั้มพ์เป็นเครื่องมือแพทย์ที่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขายต้องได้รับอนุญาต” เพื่อเป็นการควบคุมผู้จำหน่าย

2.2 ควรเพิ่มเติมการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของสถานประกอบการการขายเล่นสตั้มพ์ โดย ออกประกาศเป็นกฎกระทรวงสาธารณสุข

กฎหมายได้ออกมาควบคุมผู้ขายในอนาคตว่า ต้องได้รับใบอนุญาตการขาย แต่หากยังมีสถานที่ขาย ไม่เป็นหลักแหล่งย่อมขาดความน่าเชื่อถือ ผู้ซื้อย่อมสงสัยในคุณภาพและมาตรฐานของเล่นสตั้มพ์อยู่เช่นเดิม จึง สมควรให้กำหนดเพิ่มเติมเป็นกฎกระทรวงสาธารณสุข เรื่องเล่นสตั้มพ์ อาศัยอำนาจตามความในพระราช บัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 โดยกำหนดว่า “ผู้ขายเล่นสตั้มพ์ต้องขออนุญาตและแจ้งจดทะเบียนสถาน ประกอบการขายตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในกฎกระทรวง” เพื่อให้สถานที่ขายเป็นหลักแหล่งและมี ความน่าเชื่อถือ อีกทั้งเป็นการสะดวกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเข้าควบคุม ตรวจสอบสถานที่ขายเหล่านี้ ให้มีคุณภาพมาตรฐานจัดเก็บเล่นสตั้มพ์ก่อนออกจำหน่ายได้ถูกต้อง

2.3 ควรเพิ่มเติมการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพเล่นสตั้มพ์ ควรให้เล่นสตั้มพ์มีการทดลองและ ประเมินคุณภาพเทคโนโลยีโดยออกประกาศเป็นกฏกระทรวงสาธารณสุข ควรออกกฎกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง เล่นสตั้มพ์ เพิ่มเติมอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 (8) กำหนดให้ “เล่นสตั้มพ์ที่เป็นเครื่องมือแพทย์ ต้องมีการประเมินเทคโนโลยี เพื่อให้การใช้เครื่องมือแพทย์ดังกล่าวเป็นไป อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชนและสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ”

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 (1).

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551